

TIL ANNE MARIE HELGER

Det var den allerførste 1.maj-fest efter besættelsen og befrielsen. Kommunisternes Fælledparkmøde var kæmpestort. Og der var feststemning. Der var stærke forlydender om, at Socialdemokraterne, som jo var stærkt svækkede på grund af samarbejdspolitikken, havde planer om at lave en samlingsregering med kommunisterne. Aksel Larsen havde lige holdt den officielle tale om disse lyse, socialistiske udsigter.

Oppe på podiet - på hæderspladsen blandt de andre partispidser - sad den gamle, fejrede digter Martin Andersen Nexø. Han var ikke på talerlisten. Men pludselig rejste han sig og greb mikrofonen. Da han nu var ham, var der ingen der tog den fra ham. Han stod lidt og rystede af vrede eller alderdom. Så råbte han ind i mikrofonen. "Tro dem ikke, de rævepelse!", råbte han, og så satte han sig igen. Det tog nogen tid, inden partidisciplinen var genoprettet.

Kære Anne Marie !

Der er en smuk historisk og poetisk logik i at du i dag modtager den pris der er opkaldt efter den mand der råbte sådan.

Ganske vist er der mange forskelle på ham og dig.

F.eks. korpus, alder, køn, metier og partimedlemskab.

Men under alt det er der også et klart, åndeligt slægtskab.

Situationen nu er jo en helt anden end dengang.

Vi har ikke været besat, og vi er *i hvert fald* ikke lige blevet befriet. Nærmest tværtimod.

Hvis man kan vride sproget så meget, at man kan tale om vores VKDF-regerings idépolitik, så er det en politik der er baseret på bjergsomhed, privatisme, fremmedfrygt og uvilje mod alt hvad der smager af kunst, kultur, sagkundskab eller åndsfrihed.

Næsten lige så deprimerende som vores nye regering har det stort set totale fravær af en vågen, stejl og kampklar opposition været. Vel er der en slags opposition også på Slotsholmen. Den har bare ikke sagt noget noget særligt. I hvert fald ikke noget

der er værd at høre efter.

Men så rejste du dig fra podiet og holdt en nytårstale til osnokkerne i det Osnokkiske Rige - og bagefter en nytårskur i protestsalonen. Og det virkede nærmest på samme måde som Andersens Nexøs udråb dengang gjorde det.

Det er jo mildest talt ikke første gang du råber op på den måde. Det er nærmest kronisk. Du har gjort det i over 35 år og på mange forskellige måder.

Du har masser af strenge og toner i dit instrument.

Den ene dag er du den fortrykte, lille, Herman Bangske danselærerinde Irene Holm. Den næste dag er du den fejende, flotte, dødsforagtende diva Sarah Bernhard. Og det er du vel at mærke på Christiansborg - et stenkast fra den sal, hvor Anders Fogh Racemusen og hans kompagni gør sit bedste for at gøre os allesammen endnu mere privatistiske, asociale og kedelige end vi er i forvejen.

Men ligegyldigt om du er Irene eller Sarah eller fru skibsreder Percy Plask-Plaskenskjold eller bare Anne Marie Helger med hedetur er der en ilter kampklarhed og en vågen samfundsbevidsthed der altid stikker næsen frem hos dig. Du overgiver dig aldrig til andet end det, der er værd at overgive sig til. Poesien, glæden, teaterkunsten, Carsten og den slags.

Din satire og samfundskritik kommer i en bestemt tonart, som gør den let genkendelig og slagkraftig. Der er visse former for politisk protestteater, du ikke giver dig af med. Du har - så vidt jeg da ved - aldrig stablet dig op som den frejdige, kernesunde, revolutionære, fanesvingende folkets datter.

Du kæmper ikke klassekamp i regelret, gammeldavs forstand. Du kæmper derimod utrætteligt klasseløshedens og humanitetens kamp imod overklassen, og du gør det som oftest ved at krybe ind i overklassens overdådige rober, manierethed og snobberi. Så giver du den lige to-tre tænder mere, så alle og enhver kan se, hvor latterlig det hele er. Men det afgørende er at du aldrig taber mennesket i overklassekællingen helt af syne. Det er det der gør det til effektivt politisk teater. Du viser os lede, reaktionære gimper. Men samtidig viser du os mennesker. Og herlige klimakterie-makreller.

Angående din stil i øvrigt vil jeg sige, at den kortest kan karakteriseres som stram overdådighed eller løssluppen, anarkistisk præcision. Den er på en måde helt din egen. Men alligevel har den et tydeligt etnisk præg. Den er ærke-christianhavnsk. Lige så tydeligt som dronning Margrete er amalienborgsk, Lene Espersen er vendsysselsk, Mona Sheik er euro-arabisk og Pia Kjærsgård er osnökkisk.

Det ville osse være mærkeligt andet. Du har gået på den mest grænsesprængende elevskole der ikke findes, Solvognens i fristaden Christiania. Der lærte du en form for teaterkunst som ikke kan læres noget andet sted i universet. Og du har siden drevet den videre med dit personlige præg - men på ægte, indfødt christianshavnsk.

Denne totalt uregerlige bydel, hvor Martin Andersen Nexø selv tilbragte drengene i Arken - og som siden både i og uden for fristaden har givet os så uforholdsmæssigt mange skæve, folkelige og genialske eksistenser. Lad mig bare i flæng nævne Gasolin, Peter Larsen, Helle Ryslinge, Brita Lillesøe, Thorkild Weis, Eva Esmann, Quist Møller-familien og Nulles verdensorkester. Du hører med i den skøre flok. Som er fælles om at være alt det modsatte af flokdyr.

Man må gå ud fra, at Martin Andersen Nexø, hvis han havde kendt dig eller resten af den flok, ville have haft en hel del kritiske bemærkninger angående organiseringsgrad, demokratisk centralisme og den korrekte, politiske linie. Kritiske bemærkninger som eftertiden vel at mærke har gjort totalt ligegyldige.

Men det er lige så sikkert at han ville have opfattet dig som en ven og allieret. Af nogenlunde samme grunde som fik Carl Madsen til at bruge de sidste år af sit liv på at forsvare fristaden Christiania. Og af samme grunde som i sin tid fik Nexø til at træde op imod de firkantede partikammerater der kun kunne se gamle Grundtvig som en reaktionær, nationalistisk storpusher af opium for folket.

Til dem sagde han dengang: "Bonden kan løfte blikket og løfte det ud af den klæge masse, hvor brødet bliver til. Og det skylder han først og fremmest en skare mænd med Grundtvig i spidsen. Han tog ham broderligt ved hånden og sagde: Du er et menneske ! - Hele tilværelsens vidunder i ét ! - Se dig ud."

Nok er dette ikke Rubicon - og nok er jeg ikke Nexø - men til dig, Anne Marie, vil jeg sige: Danskeren kan løfte blikket og løfte det ud af den klæge masse, hvor brødet, overforbruget, betonliberalismen, fremmedhadet og den paranoide privatisme bliver til. Og det skylder han ikke mindst en flok skøre gøglere med dig helt fremme i forreste linie. Du tager søsterligt danskeren ved hånden og siger: Du skal ikke lade dig kue eller skræmme af dem der bestemmer ! Det er bare nogle liberalistige ego-selvcentralister og præpensionerede panik-pighvarer der tror de er noget. Tro dem ikke, de rævepelse ! - Husk at du er et frit menneske. Se dig ud.

Det er vitalt for det danske samfunds fremtid at der til stadighed er nogen der siger netop det, så det kan høres.

Og derfor har du så rigeligt fortjent Martin Andersen Nexø-fondens pris. Tillykke !